

Bild av självförtroende

Om bildundervisningens betydelse i skolan.

FÖRFATTARE INA M ANDERSSON

ARTIKEL NUMMER 7/2010

Denna artikel har 20 december 2010 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan av Nacka kommuns läsgrupp med Björn Söderqvist fil. dr. samt rektor, Nacka kommun, som gruppens ordförande.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisnings i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn, artikelns titel och källa: Skolportens artikelserie anges. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande.

<http://www.skolporten.com/U&L>

Aktuell metodbok med författaranvisningar: http://www.skolporten.com/U&L_Metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Maila till info@skolporten.com

Abstract

Att bild fördjupar kunskap, att bilder i media berör och fångar vår uppmärksamhet är väl dokumenterat. Barn sitter timmar framför TV, datorer och dataspel med fantastiska bildvärldar. Trots denna vetskap är bildämnet ännu ett generellt lågprioriterat ämne i grundskolan. Jag vill med denna artikel belysa bildämnets betydelse i skolan. Hur kan man jobba med bild i skolan och hur kan man stärka elevers självförtroende i bildundervisningen? Efter flera års arbete som bildlärare har jag lärt mig hur man med en långsiktig planering kan se elever klättra på sin bildutvecklingstrappa, ge dem självförtroende och samtidigt bjuda på roliga inlärningsmetoder. Det är ett treårsprojekt jag presenterar i min artikel.

Ina M Andersson arbetar deltid som Bildlärare på Myrsjöskolan i Nacka Kommun.

Hon är utbildad bildlärare, konstvetare, grafisk formgivare och konstnär.

E-post: ina.andersson@nacka.se

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte	5
2. Metoder	5
2.1 Metoder för att nå elevens bildutvecklingstrappa	6
2.2 Metoder för att öka elevens självförtroende	6
2.3 Metoder för att göra bilden till ett roligt ämne	7
3. Huvuddel.....	7
3.1 Elevens bildutvecklingstrappa.....	7
3.2 Bygga självförtroende med hjälp av estetisk/praktiska ämnen.....	9
3.3 Definition ”roligt ämne”	10
3.4 I klassrummet	11
3.5 Må bra i klassrummet – Ta hand om mig själv och mina elever!	12
4. Resultat	12
5. Diskussion	13
6. Bilaga • Grundplanering Bild årskurs 7-9.....	15
7. Bilaga • Bildexempel.....	16
8. Referenser	23

1. Inledning

Det är ett treårsprojekt jag ska presentera. Många lektioner av tålmodigt uppmuntrande: bra, du kan, kämpa mer och till slut, ja, det funkar, jag kan själv... många små steg blir stora!

Mina metoder och tankar har vuxit fram och utvecklats till en idag fungerande modell för mig, mina elever och mitt arbete som bildlärare. Bild är ett komplext ämne med många möjligheter till variation och experiment inom ramen av planering och kursplan.

Ett öppet förhållningssätt till elever, ämnet samt nya tekniker är ett måste för att hålla sin undervisning levande. Varje år förfinas och bearbetas grundplaneringen för att den skall passa eleven, tiden vi lever i och gruppen som helhet. Varje år är det ett nytt treårsprojekt som startar med nya elever i årskurs 7. Det är många delar att ta hänsyn till när man utvecklar sin bildundervisning. Många tekniker och material finns att välja samt den nya kursplanens krav på en mera mediainriktad bildundervisning. Det jag vill uppnå är att se eleverna växa i självförtroende, tycka bildämnet är kul och införskaffa sig kunskap kring de olika materialens och teknikernas användningsområden, bli kritiska och positiva bildanvändare genom att kommunicera med bilder. Men det är inte alltid lätt att undervisa i ett ämne där man ”blottar sig”, visar upp sitt arbete på ett mera direkt sätt än i teoretiska ämnen. Bild är trots det ett ”roligt” ämne, enligt många av mina elever. Det får jag reda på genom att ha en öppen dialog med eleverna genom muntliga och skriftliga utvärderingar. Mina elever är ofta snabba med att berätta vad som är bra eller tvärtom. Givetvis finns det elever som inte gillar ämnet eller tycker att det är svårt. Hur klarar jag av att hålla modet uppe, inspirera mina elever och hur jobbar jag med olika typer av uppmärksamhetskrävande elever? Det är huvudfrågorna i min text som jag kommer att utveckla med min personliga erfarenhet som grund.

1.1 Syfte

Syftet med denna artikel är att beskriva hur jag har genomfört mitt treårsprojekt att ge eleven möjlighet att klättra individuellt på en bildutvecklingstrappa samt att bygga elevens självförtroende med hjälp av bildämnet. Jag vill även beskriva hur jag arbetar för att göra bildämnet till ett omtyckt och roligt ämne med olika inlärningsmetoder. Jag vill med hjälp av dessa tre huvudsyften ge eleverna en bra bildundervisning under deras tre år på högstadiet som följer eleverna i takt med deras egen och omvärldens utveckling med läroplanen och kursplanen som grund.

2. Metoder

Mina metoder för att uppnå dessa tre huvudsyften är flera. Min grund är en planering över tre läsår framåt. Jag vet var jag börjar med mina elever och målet finns i sikte hela vägen fram till avslutningen i årskurs 9. I årskurs 7 motiverar jag eleverna genom att beskriva ämnet och låta dem känna till planering, syfte och mål. Förutom de metoder som nedan beskrivs har jag också använt mig av litteratur som har påverkat mig som bildlärare.

2.1 Metoder för att nå elevens bildutvecklingstrappa

Utvecklingstrappa är en benämning jag använder då ett av mina mål är att eleven skall få en chans att ta ett steg i taget och klättra uppåt och framåt kunskapsmässigt i ämnet. Tar man varje moment stegvis kan elever som har svårigheter i ämnet ändå följa med och inlärningsmetoden gör det enklare för eleven att hänga med enligt min erfarenhet. Den här planeringsmetoden kallar jag de tre B:na:

Årskurs 7 • BAS

Eleven får flera uppgifter för att ge baskunskaper i ämnet. Jag har en tydlig ledarroll med en tydlig pedagogik. Uppgifterna övergår på ett naturligt sätt från det ena arbetsområdet till nästa.

Årskurs 8 • BYGGA VIDARE

Eleven använder baskunskaperna och bygger vidare på dem. Min lärarroll blir mer som en handledare. Jag finns i bakgrunden och hjälper till att leda elevens arbete framåt.

Årskurs 9 • BLOMMA

Eleven får färre uppgifter och jobbar självständigt mot tydliga och egna mål.

Dokumentation genom att ta foton på elevarbeten samt spara på elevexempel är en bra metod. Det blir väsentligt tydligare för mina elever när jag kan visa upp exempel på en godkänd bild, en väl godkänd bild och en mycket väl godkänd bild i de olika bilduppgifterna. Eleven förstår bättre vad som krävs av hon eller han för att uppnå de olika betygskriterierna. Jag har cirka tre till fem uppgifter per termin som bedöms enligt betygs-kriterium som bildlärarna på min skola har bestämt gemensamt efter Skolverkets mål. Betygs-kriterium presenteras inför varje huvuduppgift och sitter även uppe skriftligt i bildsalarna nära tillhands för eleverna att ta del av. Genomsnittsbetyget avgör terminsbetyget, även arbetsprocesser och förmågan att kommunicera med bilder beaktas. I avgångsbetyget i årskurs 9 tar man hänsyn till helheten. Hur ser elevens utveckling och framsteg ut i bildämnet under högstadietiden?

Att ställa krav är en metod som förstärker ämnets status och betydelse. Jag anser det viktigt att eleven känner av lärarens förväntningar och tro på att eleven kan prestera. Betygspratet ger många elever en stimulans och vilja att genomföra en arbetsprocess och nå ett mål.

Repetitioner av svåra namn, material, tekniker och konststilar är en annan bra metod. Jag brukar ställa samma frågor under ett antal veckor på svåra ord/namn inom ämnet. När elever svarat rätt skriver jag det på tavlan.

Genom muntliga och skriftliga utvärderingar kan jag ta del av elevernas tankar och önskemål kring de olika uppgifterna. Jag tar till mig deras önskemål och försöker få in det i planeringen framöver. Tekniker och material kan alltid vävas in i nya uppgifter, en flexibel metod.

2.2 Metoder för att öka elevens självförtroende

”Uppmuntran-metoden” fungerar alltid för mig även om det kan upplevas tjatigt med eviga upprepningar. Att ge beröm och visa att man ser eleven ger positiv feedback mellan lärare och

elev, anser jag. Elever som får beröm växer och stärker sitt självförtroende. Jag brukar uppmärksamma även små framsteg. Eleven brukar svara med en ökad självkänsla och vilja till att arbeta vidare.

”Visa upp-metoden”. Jag brukar hänga upp och visa elevers bildarbeten på skolan. Detta brukar vara ett uppskattat inslag i skolmiljön. Eleven får frivilligt visa upp sin bild och arbete. Här är det viktigt att fråga först om det är okej! Här växer elevens självkänsla och ”vi-känsla”, att vi kan tillsammans, enligt min erfarenhet. Det är inspirerande att se sin egen bild tillsammans med kamraters på en större utställning. I årskurs 9 ställer vi ut elevers tavlor på riktigt med vernissage utanför skolans område. I vårt fall har det varit på bibliotek och på Dieselverkstaden i Sickla Centrum som är ett kulturcentrum i Nacka Kommun. Här kan elever med musikintresse få hjälpa till med underhållning på vernissagedagen.

Jag brukar hitta på uppgifter som inte kan bli fula eller för svåra. Här kommer vi till ämnets specifika problematik skulle en del säga, men jag säger rolig utmaning. Det blir väldigt synligt det jag tecknar, målar eller skulpterar. Direkt kan kompisar eller eleven själv fälla en kommentar över processen eller resultatet. Här gäller det att klura ut uppgifter som oftast ger ett bra resultat. Elevens självförtroende växer vid ett bra resultat, men man måste även våga chansa och ta risker. Klassrumsdiskussioner kring klassens bilder väcker ofta intressanta samtal kring identiteter, olikheter och bildspråk. Det är okej att vara olika och individuella bilderna väcker ett intresse och blir spännande enligt min erfarenhet.

2.3 Metoder för att göra bilden till ett roligt ämne

Inspirera, stimulera och reta elevens vilja till att vilja börja arbeta är en nödvändig metod för att åstadkomma ett ”roligt” ämne, anser jag. Jag hämtar mycket inspiration själv från litteratur och internet (främst från www.youtube.com). Korta men bra introduktioner, bra visningsmaterial, elevexempel med mera betyder mycket för att stimulera elevens vilja till att börja arbeta. Väl förberedda lektioner vinner i längden. Besöka konstnärer och se på konst i samhället och på museum är också spännande och inspirerande för eleven enligt utvärderingarna.

Uppgifter med flera alternativ till lösningar ger utrymme för elevens egen fantasi och kreativitet enligt min lärar erfarenhet. Många elever anser att denna typ av uppgifter är att föredra, enligt utvärderingar med elever. Eleven tycker om känslan av att tänka själv och komma på bildlösningen själv. Verbpedagogiken, att göra själv/kan själv är som jag ser det, väldigt mera stimulerande än ”gör exakt så här-lösningar”, anser jag.

3. Huvuddel

3.1 Elevens bildutvecklingstrappa

Att finna en röd tråd i min planering med plats för individuell utvecklingstrappa är viktigt.

Jag har ca 2-4 huvuduppgifter per termin och extrauppgifter för den som blir snabbt klar. Baskunskaper med olika material och tekniker får eleven i årskurs 7, utveckling och påbyggnad av dessa i årskurs 8 och en förfining av teknikerna där svårigheten höjs i årskurs 9.

Min grundtanke är att eleven hela tiden skall känna en utveckling mellan de olika uppgifterna, en påbyggnad och att kraven höjs vartefter.

I årskurs 7 lär sig eleverna baskunskaper i flera tekniker och material. När vi lär oss kroppens proportioner pratar vi om identitets- och könsroller och tittar på reklam, vi analyserar, diskuterar och jämför. Identitetsfrågan diskuteras länge och väl. Skillnader mellan killar och tjejer går enklast att diskutera i helklass. Reklamannonserna vi tittar på är tydliga, men säger bilderna rätt eller fel saker om tjejer och killar? Vad är sant? Vad är häftigt eller coolt? Hur är bilderna gjorda, vem är mottagaren som skall titta på bilden, vem är avsändare, vill vi vara köpare och är bilderna bra? Värderingar i en klass varierar mycket, en del vågar uttrycka sig personligt, många frågor ställs tyst och en del protesterar. Det viktiga i diskussionerna när det gäller känsliga ämnen i helklass är att de just lyfts fram och att eleverna börjar tänka kritiskt och kan analysera bilder, ta ställning och förstå bildernas innebörd så långt det går. Men bilder är knepiga då de många gånger kan tolkas på olika sätt. Könsrollsbilder är dock roligast att diskutera. Jag brukar ta fram annonser från Sisley och Dieselreklam som många gånger är väldigt utmanande i sitt bildspråk. Säljer de kläder eller vad gör dom? Motsatsen till denna typ av reklam har till exempel Benneton som tar ställning för mänskliga rättigheter. Målet med denna viktiga men svåra diskussion redan i årskurs 7 är att jag vill att eleven skall börja tänka indirekt på vem är jag och vem vill jag vara? Efter första identitetsmötet i reklam kommer nästa uppgift som handlar om kroppens proportioner, hur ser en vanlig man och kvinna ut, man får välja om man vill göra en smal eller tjock person med rätt proportioner.

Årskurs 8 inleds med en svart/vit layoutuppgift som resulterar i en tävling där en skoljury bestående av elever och lärare skall utse årets omslag på skolans telefonkatalog. Ett annat trappsteg i utvecklingen är en måleriperiod med start på ett studiebesök på ett av våra större konstmuseer. Inspirationen av besöket är alltid påtagligt när det individuella arbetet kommer igång. Eleverna ser ett samband i undervisningen. Surrealismen som är en av årskurs 8 mest populära uppgifter har haft stora utställningar på Stockholms konstmuseum de senaste åren. Men det går lika bra att gå in på Youtube.com och söka på till exempel surrealism och du finner många bra visningsfilmer som inspirationskälla för elever och lärare. I varje årskurs jobbar man tredimensionellt minst en gång per läsår. I årskurs 8 har gipsmasker gjorts inspirerade av surrealism eller genom att göra en fri och fantasifull skapelse. Fat och muggar kan också inspireras av surrealismen och få ansikten och djur dekorerade runt sig. I Photoshop har eleverna utgått från egna foton, jobbat med design och layout av egna CD-omslag.

I årskurs 9 är tanken med planeringen att börja med att skissa upp sig och komma in i betraktandet och avbildandet i första uppgiften, även lära sig hur man målar glasets struktur. I design- och formuppgiften får eleverna skissa en form som de ska designa själva, gärna i surrealistisk anda och forma med hjälp av lera. Påbyggnaden av detta blir att få en genomgång av hur produktformgivning och reklamansering går till. Vi tittar på några välkända designföremål till exempel Cobra Ericsson, berömda stolar och formgivare, eleverna tar med eller mailar en bild på en favoritdesignad pryl som jag sätter samman i ett bildspel, vi pratar och diskuterar. Sedan

är det dags att själv eller två och två produktutveckla eller skapa en ny pryl på marknaden. En del elever photshopar mycket, andra bygger modeller och tar egna foton, där en reklamannons är slutprodukten. Layouten är viktig med bakgrund, produktbild, logga och säljtext. Reklamuppgiften sträcker sig nästan över en hel termin och är uppskattad av många.

På vårterminen i år nio kommer framgångsuppgiften med måleri på duk och akrylfärg. Eleverna får genomgång av konsthistoriens tidsaxel och de största kulturepokerna presenteras. Här känner många igen sig från SO-lektionerna. Eleverna får en teoretisk uppgift som innefattar tre delar:

- fördjupning i en valfri konststil som presenteras i helklass inför varandra.
- bildanalys på utvalt konstverk att måla en parafras på.
- konstnärsbiografi på utvald konstverks konstnär på max 2 A4-sidor. Layouten med både text och bilder är viktig.

Först när teoridelarna är inlämnade startar man måleriet som tar ca 10-14 lektioner, det vill säga nästan hela vårterminen. Eleverna uppskattar målerilektionerna, önskar mera bild sista terminen och ofta får man bjuda på extra lektioner så att de hinner med att bli klara till den stora vernissagen. Utställningen har varit både på bibliotek och på Dieselvekstaden, ett kulturcentrum i Nacka Kommun.

3.2 Bygga självförtroende med hjälp av estetisk/praktiska ämnen

Jag tycker mig se att kulturer och traditioner allt mer håller på att suddas ut. Vi är globala, men försätter att söka vår identitet. I konstnärlig verksamhet får man lov att möta sig själv, se sig själv och uppleva sina begränsningar. Att utveckla den egna kroppens samarbete mellan olika sinnen, så kallad motorik.

Men begränsningar kan övas upp och det går att finna en tillfredställelse i att se sina egna framsteg. Ännu mer när man kan visa för omvärlden: Detta har jag gjort och jag känner mig nöjd. Det finns en lust i att utveckla och skapa en egen identitet genom konstnärligt utövande såsom musik, dans, bild eller idrott. Man börjar tro på sig själv när man kan själv. En existentiell bekräftelse, extra viktig under tonåren då man söker sin identitet.

Verbpedagogiken eller att göra själv tycker jag är ett bra ord. ”Learning by doing”, var John Deweys stående citat (Dewey, 2004). När eleven ser ett tydligt resultat av sitt arbete växer självförtroendet. När eleven dessutom får beröm och uppmuntran leder det till ökad självkänsla.

Bildlärare brukar få utsmycka skolors korridorer och allmänna utrymmen. När man hjälper eleverna att visa och montera bilder snyggt på skolan bidrar det till att stärka verbpedagogiken. Mina elever vet redan i årskurs 7 att i årskurs 9 skall alla få måla en tavla och ställa ut på en större utställning utanför skolan. Förväntningarna inför den stora utställningen känns påtagligt under vårterminens sista hälft i årskurs 9. Eleverna jobbar flitigt och vill bli klara och göra sitt

bästa.

3.3 Definition ”roligt ämne”

Min erfarenhet visar att fantasifulla bilduppgifter med flera alternativ till egna lösningar ger en helt annan vilja, stimulans och drivkraft än stencilklara uppgifter med ett förutbestämt och väntat resultat. Ta till exempel en bildövning med kroppens proportioner. Eleverna förväntas dela upp kroppen i åtta delar och teckna av en man eller kvinna. Denna uppgift tillsammans med perspektivövningar ligger längst ner på populära uppgiftslistan, enligt elevernas utvärdering. Roligt ämne åstadkommer man med kreativitet och fantasi, anser jag. Därför blev jag glad över att läsa en bok som heter ”Fantasi och kreativitet i barndomen” av den ryska pedagogen och filosofen Lev Vygotski. Jag delar många av hans tankar och vill börja med att beskriva betydelsen av sambandet mellan kreativitet och fantasi med följande citat:

”Kreativa aktiviteter rör vid delar inom oss som inget annat kan göra. Den kreativa aktivitet, som grundar sig på vår hjärnas kombinatoriska förmåga, kallas inom psykologin för föreställning eller fantasi. I vardagslivet kallar man allt som är överkligt, allt som inte svarar mot verkligheten och på så vis inte kan ha en allvarlig praktisk betydelse, för föreställning och fantasi. Men i själva verket är fantasin grunden för varje kreativ aktivitet inom alla kulturers område och möjliggör det konstnärliga, vetenskapliga och tekniska skapandet. I denna mening är absolut allt som omger oss och som skapats av den mänskliga handen, hela kulturens värld, i motsats till naturens, en produkt av den mänskliga fantasin och det mänskliga skapande som bygger på denna fantasi.” (Vygotskij, 1995, sid 13)

Vygotskij beskriver även barns ömsesidiga beroende mellan fantasi och egna erfarenheter på ett bra sätt. Givetvis är detta beroende en förutsättning för utveckling och vi lärare har som jag ser det här en stor roll att dela med oss av egen erfarenhet för att berika barnen. Citat följer:

”Ju mer ett barn har sett, hört och upplevt, ju mer det vet och har tillägnat sig, ju större mängd verklighetselement det besitter i sin erfarenhet, desto betydelsefullare och produktivare blir dess fantasi vid i övrigt lika förutsättningar.” (Vygotskij, 1995, sid 20)

Här följer några fler favoritcitater hämtade ur boken ”Citater och aforismer om konst” (Back & Lönnblom, 2001) som berikar mig som bildlärare:

”Fantasi är viktigare än kunskap. För kunskapen är begränsad, medan fantasin omgärdar hela världen, stimulerar framsteg och föder utveckling.” (Albert Einstein, i Back och Lönnblom, 2001)

”Målandet är mitt område, mitt rum. Om jag inte är lyckad socialt sett har jag ändå ett rum som jag kan gå hem till, som jag behärskar och där jag kan göra vad jag vill.” (Lena Cronqvist, ibid.)

”Konsten börjar där naturen slutar.” (Oscar Wilde, ibid.)

”Att skapa konst är att vilja i livet och kunna i konsten.” (Elmer Dictonius, ibid)

En populär uppgift i årskurs 8 är konststilen surrealism som inspirerar och intresserar flertalet av mina elever. Ordet betyder öververklighet och stilen är inspirerad av drömanalysens fader Sigmund Freud. ”Den överkliga drömmen är också en verklighet.” (Sigmund Freud, i Bra Böckers Lexikon, 1981) Surrealisterna själva ansåg att i icke vaket tillstånd skapas den största konsten. Eleverna intresserar sig för drömtemat och skissar väldigt länge på sina surrealistiska målningar. Fantasin flödar och dessa lektioner är oftast väldigt lugna, men med full aktivitet. Varje år hänger vi upp dessa surrealismmålningar. Eleverna står länge och tittar och diskuterar framför bilderna på rasterna. Jag definierar uttrycket roligt ämne så här: En lustfylld och ”rolig” lektion inträffar när eleven får kontakt med sin fantasi och kopplar den till sin egen erfarenhet och utvecklar eller framställer en egen idé i bild och form. Bildkommunikation, motivering och en viljehandling när den är som bäst, anser jag.

3.4 I klassrummet

Lärarens bemötande av individen och gruppen är alltid av största vikt, anser jag. Oavsett vilket ämne jag undervisar i har det en avgörande betydelse, min egen inställning, min förmåga att ”smitta av mig” eller sprida den där glöden inför eleverna. Givetvis kan ingen vara på topp jämt när man går in i klassrummet, men om jag är väl förberedd kan det gå riktigt bra även om dagens allmäntillstånd inte är på topp. Det är också viktigt att eleverna känner att jag vill att de ska prestera, att mitt ämne är viktigt, att jag har förväntningar på dem. Inför varje ny uppgift framför allt i årskurs 8 och 9 är det extra viktigt att eleverna känner till betygskriterium för uppgiften. Detta ger mig ett försprång i att betona vikten av deras kommande insatser i arbetet. Alltså jag börjar med allvaret och vartefter uppgiften pågår blir jag mer individuell med eleverna, diskuterar lösningar, kommer med förslag, uppmuntrar, uppmuntrar och uppmuntrar. Enligt min erfarenhet finns det inget som är mer roligt än att få uppmuntran, även för de små stegen och att bli sedd. Här är det kanske till en fördel att vara lagom envis, inte bli för tjatig och jobbig utan komma med lagom doser av påfyllning för att det individuella arbetet ska gå framåt. Att försöka gå varvet runt, att ge varje elev en minut eller mer av uppmärksamhet. Även här har jag till min fördel att jobba på en skola med 17 elever per klass. Jag hinner med varje elev. Positivism och ett leende på läpparna. Ibland känns det som en del av min skyldighet eller arbetsuniform som lärare, att le mot elever och kollegor.

I årskurs 7 kräver eleverna mera uppmärksamhet än i senare årskurser. Eleverna är nya inför varandra och inför mig. De första veckorna är lugna, man är blyg inför varandra, men någon månad senare är det ”herre eller fru på täppan-syndrom” i klassrummet. De testar mitt tålamod, ser rakt genom mig, menar jag allvar eller är jag för snäll. Hur långt kan man gå?

Att vara ärlig och vara sig själv så långt det går håller i längden, att vara bestämd och mena det. De elever som stör tar jag ut för enskilt samtal eller låter jag dem stanna kvar efter lektionens slut. Gemensamma avslut är viktigt och att avsluta lektionerna tyst och lugnt. Jag

brukar låta eleverna sitta ner efter städningen och låta de elever som uppfört sig väl gå ut först. Ett tips är att anteckna på tavlan elever som stör samt kontakta klasslärare och hemmet.

Vem kräver mest uppmärksamhet? Pratglada elever finns det många av. Killarna hörs mest med målbrottet på ingång. Jag hyssjar flertalet gånger och punktmarkerar med hjälp av elevernas namn. Att vara snabb med att säga från är ett bra tips. Snacket i klassrummet sprider sig snabbt ifall jag är tillåtande. Men jag vill hinna med alla elever, även de skötsamma, engagerade och intresserade. Eleverna ser mig som rättvis när jag ger min tid till alla. Jag vill inte låta de som hörs och syns mest utmana mig och ta all min tid från övriga i klassen.

Bildämnet med allt material som skall hämtas och lämnas, samt städningen bjuder på flera störande moment. Det underlättar när jag inleder läsåret med en konsekvent bildsalsordning. Elever på högstadiet har en fantastisk förmåga att försöka smita från både pensel- och färgtvätt. Ordning ger en trevligare lektion, bildsal och eleverna måste hjälpa mig med detta.

3.5 Må bra i klassrummet – Ta hand om mig själv och mina elever!

Det är lätt att glömma bort sig själv i alla måsten och krav på en felfri undervisning. Finns den? Efter 15 år kan jag konstatera att det är ett spännande yrke med flera oväntade incidenter. Därför är det viktigt att försöka behålla sitt lugna förhållningssätt och inte gå upp i falsett eller gapande och skrikande. Elever skruvas upp av denna situation och jag har ”misslyckats” med mitt försök till ordning i bildsalen. Testa tvärtom, överraska med att prata tyst och lugnt vid oroliga situationer i klassrummet. Elever har känslspröten långt ute i klassrummet. Alla elever har rätt till en god arbetsmiljö och frågor kring god arbetsmiljö diskuterar jag ofta med eleverna i årskurs 7.

Jag kollar av mitt schema med schemaläggaren i god tid. Det är viktigt att försöka hitta en balans mellan skola och hem/fritid. Jag jobbar inte heltid utan 75 procent och det är för mig helt lagom. Jag vågar vara tydlig med mina önskemål och berättar om min arbetssituation med min närmaste chef.

4. Resultat

Målet med mitt treårsprojekt är att som jag tidigare nämnt, att ge eleverna en god erfarenhet av ämnet bild, goda baskunskaper och att bli kritiska och positiva bildanvändare. Med en kritisk bildanvändare menar jag en person som kan sortera bland bilder, analysera och förstå bildspråket. Med positiv bildanvändare menar jag en person som kan hantera bildspråk, vill och kan använda bild på ett kommunikativt sätt gentemot andra men inte minst för sin egen skull och användning.

Mina elever har klättrat på trappan från baskunskaper till målmedvetna bildmakare med kunskaper om nya medier, material och tekniker. Jag har inspirerat och plockat fram elevers självförtroende i flera fall, enligt utvärderingar och samtal med nöjda elever.

Jag har hållit en kommunikation levande, fått feedback och sett elevers bildidéer förverkligas, nöjda elever med självförtroende, en tro på ”jag kan”! Jag har själv funnit balans och stimulans

i mitt arbete.

Skriftliga och muntliga utvärderingar från elever hjälper mig att fånga deras bild av bilden. Att våga förändra och utveckla sin planering anser jag är ett måste både för min egen del och för elevernas, men i samma klass kan ibland utvärderingarna glida isär ordentligt. En del elever älskar till exempel blyerts och göra bilder på datorn mera och andra vill måla mera. Variation, snabbare uppgifter och fritt arbete genomsyrade årets årskurs 7 önskemål. Här ligger en utmaning, att tillmötesgå elevernas önskemål, hitta en tråd och utveckla sin lektionsplanering inför kommande läsår.

Utvärderingsfrågorna i årskurs 9 vårterminen 2010 såg ut så här:

1. Formulera hur arbetet gick med din första uppgift: Stillében. Hur blev resultatet? (Berätta varför)
2. Reklam? Var reklamprojektet en bra eller dålig uppgift? Formulera dig utförligt:
3. Blev du nöjd eller missnöjd med ditt reklamprojekt? Varför?
4. Hur tycker du att ditt arbete med vårens måleri har varit? Hur blev resultatet?
5. Vilket material eller teknik har du gillat mest på bilden åk 7-9?
6. Vilken uppgift kommer du mest ihåg – Varför?
7. Vad tycker du har varit bäst eller roligast på bilden åk 7-9? Varför?
8. Vad tycker du har varit tråkigast eller tyckt minst om på bilden åk 7-9? Varför?
9. Övriga tankar kring ämnet Bild?

De uppgifter som uppskattades mest av flertalet elever var reklam och måleriuppgiften. Deras motivering lyder att uppgifterna varit ”fria och roliga”, ”jag har fått bestämma själv”. Uppgiften de har kommit ihåg mest från de tre åren är främst uppgiften kring Surrealismen och när de fick gå på Moderna Museet och se Salvador Dali och Max Ernst. Roliga uppgifter för många elever har varit att måla och hålla på med lera eller gips. Tråkiga uppgifter var bland annat blyerts och perspektivteckning eller kroppens proportioner.

5. Diskussion

Vad kan man göra med hjälp av bilder i undervisningen på en skola? När elever får skapa bilder till sina texter fördjupar det kunskapen och minnet av texten. Bilden förhöjer texten och tvärtom. Powerpoint-presentationer med blå bakgrund är ett minne blott. Med egen dator och programkunskapen kan våra elever skapa presentationer i alla skolämnen med hög kreativ och teknisk möjlighet. Bildämnet är här viktigt för att lära ut kunskapen om bild- och färghantering, layout och typsnitt, bildbeskrivningar och utfall med mera.

I de lägre skolåldrarna känner pedagogerna väl till barnets behov av att teckna och måla.

När barnet blir äldre använder de bildkommunikation genom musikvideos, dataspel, internet, bloggandet, filmer med mera. Datoranvändandet och bildkommunikationen kryper allt längre

ner i åldrarna. Våra barn och ungdomar behöver allt mer vägledning och information kring vad som händer i cyberspace. Hur skyddar man sin identitet och vilka rättigheter har man på internet, vad får man göra och vad får man inte. På bloggen skapar man en egen identitet. Men vilken identitet och vilka bilder lägger man ut på sig själv? Idag bär de flesta runt på sina egna kameror och videokameror i sina mobiler. Nanotekniken gör bildlagringsmöjligheten obegränsad och vi lever i bildkommunikationens blomstringstid. På Youtube hittar jag mängder av bra filmer att använda i min undervisning. Människor som älskar konsthistoria och vill dela med sig till andra har gjort fantastiska små filmer helt gratis och ideellt. Det är bara att söka på en konstnär eller konststil. Men bild- och filmkvalité måste hela tiden diskuteras med innehåll, användning, utformning, etik och värderingar.

Men användningen av Mac är inte uppskattad av alla elever som hjälpmedel i bildämnet. Här ser jag från en egen ”färsk” undersökning (maj 2010) tydligt att de elever som har sin egen Macbook i årskurs 7 kan se sig ”mätta” på datoranvändandet, speciellt flickorna som hellre vill jobba med händerna på bilden. Medan ett stort antal pojkar som inte har hunnit ifatt flickornas utvecklingstakt gärna vill använda datorn mera på bilden. Deras motivering är ”det blir snyggare med datorns hjälp och det går snabbare”.

Min grundplanering fungerar idag, men hur ser den ut om några år när alla elever sitter med egen dator och laddar hem olika gratisprogram med häftiga effekter? Bildundervisningen väntas bli mer och mer mediainriktad och digitaliserad. De tekniska hjälpmedlen är många och eleverna hittar hela tiden nya och gratis verktyg som de vill använda. Utvecklingen kommer att gå snabbt och det gäller att våga hänga med och ta lärdom av sina elever. Eleverna är mina bästa utbildare på nya saker i macen just nu.

Vi lever i en spännande tid!

6. Bilagor

6.1 Grundplanering Bild årskurs 7-9

I bildämnet finns en stor variation av uppgifter, tekniker och material. Det finns även en årskursplanering i grunden enligt kursplanen med vissa framgångsuppgifter. Med en framgångsuppgift menar jag de uppgifter som hängt med länge och som uppskattas av eleverna samtidigt som de införskaffar den kunskap som jag har som mål. En framgångsuppgift blir en tradition på skolan, ett mål, en rolig bilduppgift att se fram emot i årskurs 8 och 9. Eleverna har en timmes bild i veckan hela läsåret i alla årskurserna. Med allt material och städning som bildämnet innebär är 60-minuters lektioner lagom lektionstid. I varje uppgift vävs bildkommunikation in, ett samtal i helklass eller individuellt med eleverna.

Årskurs 7

Blyerts, ljus och skugga

Perspektiv

Affisch/Layout med Pages i Mac/Utställning

Tredimensionell uppgift oftast keramik/tumteknik

Könsroller i media

Kroppens Proportioner

Färglära

Mandelaform med svart/vit + en kulör

Måla och Tona

Expressionism-porträtt – Ansiktets Proportioner

Årskurs 8

Tävling: Omslaget till skolans telefonkatalog, en tävling och en framgångsuppgift.

Studiebesök inför måleriperioden på ett av Stockholms Konstmuseum

Konsthistoria olika konststilar, surrealism är en framgångsuppgift/Utställning

Tryckteknik

Idolbilder i media. Uppgift: Skivomslag med Photoshop, gör om dig själv till en artist minst tre lager med bakgrund, förgrund och text, framgångsuppgift.

Tredimensionell uppgift oftast keramik/kavelteknik, ståltråd/papiermaché eller gipsmasker

Årskurs 9

Stillében med glas, flaskor, tyg och frukter

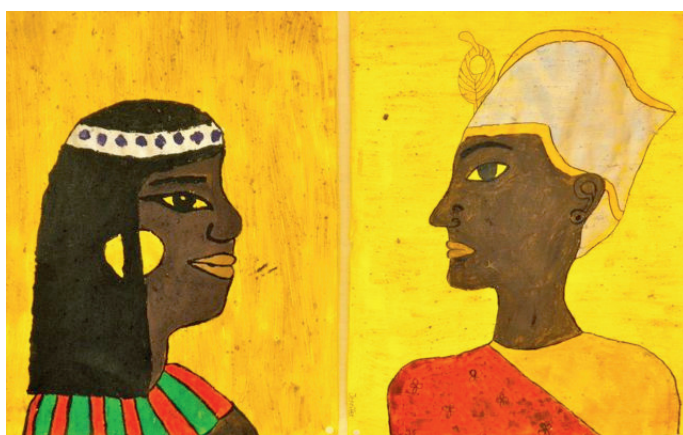
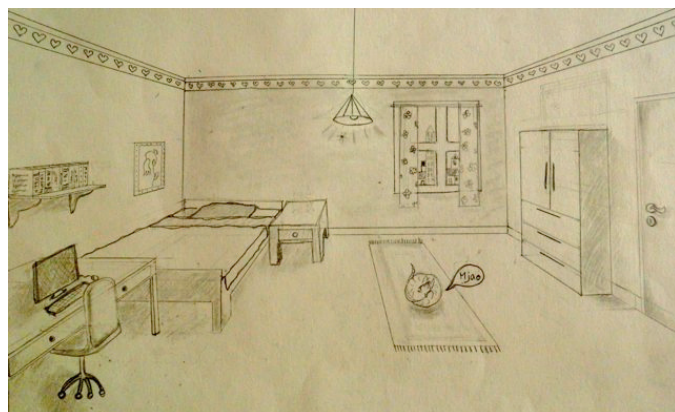
Form och Design

Reklam och digital bildproduktion, från egen produktidé, egen loggo till färdig reklamannons

Konsthistoria

Måleri, acrylfärg på duk med utställning, framgångsuppgift/Utställning

6.2 Bildexempel

Bildexempel på elevarbeten årskurs 7

Blyertsövningar: Myrgångar,

Kroppens Proportioner

Rumsperspektiv

Egyptiska sandmålningar

Färglära:

Designa din egen färgcirkel

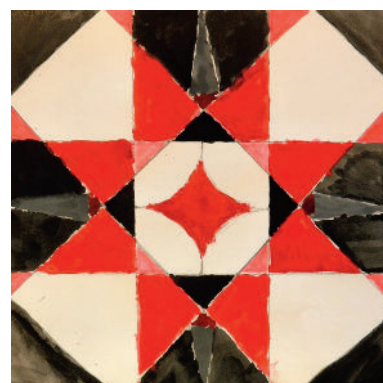
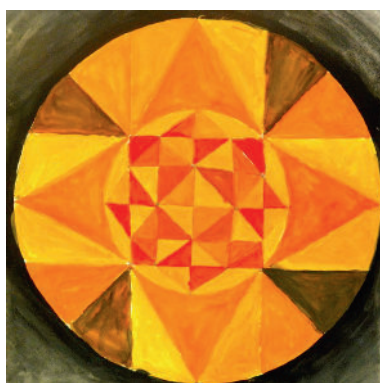
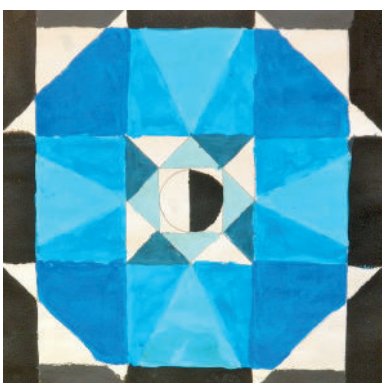

Mandelaformer:

*Designa ett mönster och träna färgtoner
med hjälp av vitt och svart*

*Samtliga elevexempel visas anonyma,
enligt ök.*

Foto: Ina M Andersson

*Bildexempel på
elevarbeten årskurs 7
Expressionistiska Porträtt*

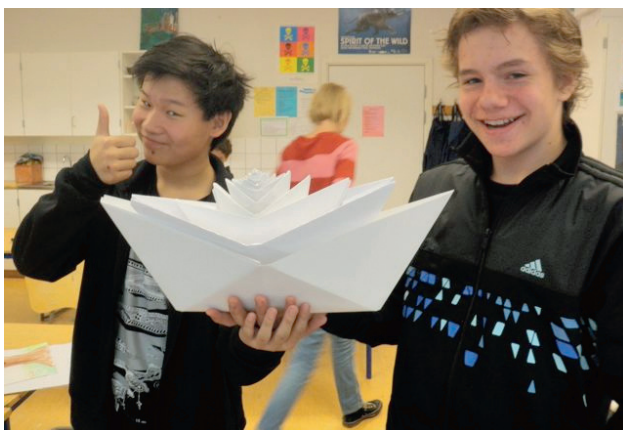
Nedan:

*Tona Himmel & Hav
vått i vått med collage-båtar*

*Samma uppgift fast gjord i Macen och
programmet Gimp • bildredigering*

*Båtvikningstävling från A1-format och neråt
till minsta möjliga*

*Samtliga elevexempel visas anonyma, enligt ök.
Foto: Ina M Andersson*

*Bildexempel på elevarbeten
i årskurs 8*

*Design och layout till skolans
telefonkatalog tar 6-8 veckor.
Efter den detaljerade uppgiften kan
det vara skönt med något helt annat
till exempel att kavla keramikfat eller
prova en tryckteknik.*

*Samtliga elevexempel och foton visas
anonyma, enligt ök.*

Fotoövningar

*– Hur tar man bra bilder? Tips om
närbildstaging, spännande vinklar,
bildbeskrivning m m*

*Med en bild på sig själv gör eleverna
egna skivomslag i photoshop.*

*Samtliga elevexempel och foton visas
anonyma, enligt ök.*

Foto: Ina M Andersson

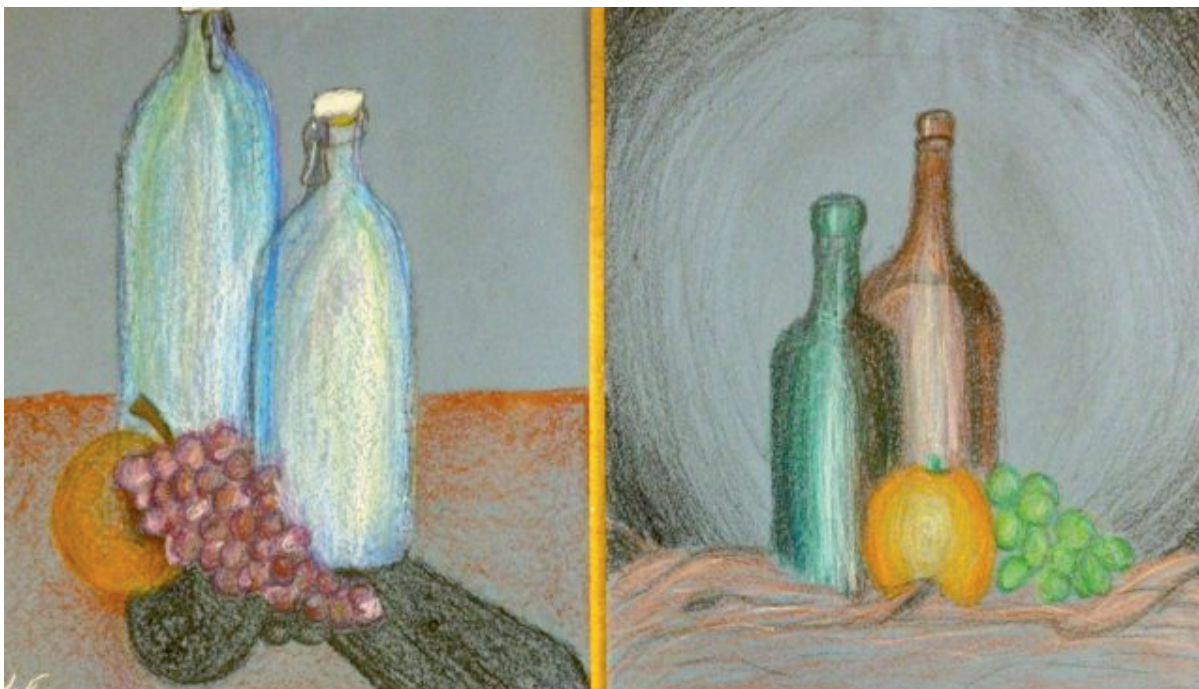

Surrealismen introduceras i årskurs 8 med måleri och hänger med även årskurs 9. En årskurs med estetisk inriktning har gjort surrealistiska muggar i keramik, årskurs 9.

Målningen med en blomma är en parafras och målning av Salvador Dalis ros (Meditative Rose, 1958).

Foto: Ina M Andersson

*Bildexempel på elevarbeten
årskurs 9*

*Stillében glas och frukter
krita på blått växtpapper*

*Intill:
Reklamuppgiften
Egen produktidé
Eget namn/logotype
En säljtext
Produktbild
Bakgrundsbild
Program: Photoshop*

*Samtliga elevexempel visas anonyma,
enligt ök.*

Foto: Ina M Andersson

Bildexempel (ovan och på nästa sida) på elevarbeten årskurs 9

Konsthistoria och Måleriperioden sträcker sig över en hel termin. Hela årskurs 7 och årskurs 8 har elever längtat efter den här måleri-perioden. Det har blivit en tradition på vår skola och eleverna trivs bra med uppgiften. Det är sista uppgiften i mitt treårsprojekt med varje enskild elev. Utställning 2010. 28 maj – 6 juni anordnades i Diesilverkstadens lokaler i Sickla, Nacka Kommun. Samtliga elevexempel visas anonyma, enligt överenskommelse. Foto: Ina M Andersson

7. Referenslitteratur

Back, J. och Lönnblom, C. (2001). *Citat och aforismer om konst*. Eget förlag.

Dewey, J. (2004). *Individ, Skola och Samhälle*. Natur och Kultur.

Freud, S. (1981). *I Bra Böckers Lexikon*. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker AB.

Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

